

1

אנדיז ומכאה

בְּבֵט יְהוּדֵי פְּסָבִיב לְעוֹלָם

יְבֻשֶׁת אוֹסְטְרָלִיָּה

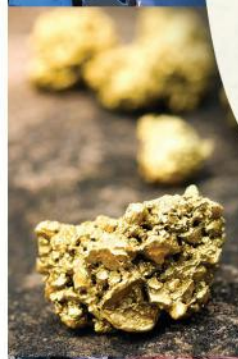
מֵדֵי יוֹם בַּתְּפִלָּה, בְּחֶלֶק "פְּסוּקֵי דְזַמְרָה", אָנוּ מְזַמְרִים, מְשַׁבְּחִים וּמְהַלְלִים
בְּפֶרֶק הַתְּהִלִּים שֶׁכָּתַב דָּוִד הַמֶּלֶךְ, הַמְּשַׁבַּח אֶת כָּל בְּרִיאָתוֹ הַנִּפְלְאָה שֶׁל
הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא בְּעוֹלָם:

"הִלְלוּ אֶת ה' מִן הָאָרֶץ,
תְּנִינִים וְכָל תְּהוֹמוֹת.
אֵשׁ וּבָרָד, שֶׁלֶג וְקִיטּוֹר,
רוּחַ סַעֲרָה עוֹשֶׂה דְבָרוֹ.
הַהָרִים, וְכָל גְּבְעוֹת,
עֵץ פְּרִי וְכָל אֲרָזִים.
הַתִּיָּה וְכָל בְּהֵמָה,
רְמוֹשׁ וְצִפּוֹר כָּנָף..."

כְּאִשֶּׁר אָנוּ מֵתְבוֹנְנִים אָנוּ רוֹאִים אֶת פְּלֵאֵי הַטֵּבַע, אֶת הַנְּהַגַת הָעוֹלָם, אֶת
הַשְּׁלוֹב הַנִּפְלְאָה שֶׁל הַבְּרִיאָה הָאֱלֹקִית, רוֹאִים אָנוּ מַעֲט מְזַעִיר מִחֻכְמַתּוֹ
וְגִדְלוֹתוֹ שֶׁל הַבוֹרָא. אַחַת הַדְּרָכִים לְהַפִּיר בְּהַפְרָה שְׁלֵמָה בְּנִכּוֹנוֹת הָאֱמוּנָה
הַיָּא דְרַף הַהִתְבוֹנְנוֹת וְהַעִיּוֹן בְּנִפְלְאוֹת הַבְּרִיאָה, הַמְּבִיאָה לְהַפְרָה: "מָה רַבּוֹ
מַעֲשֵׂי ה', כָּלֵם בְּחֻכְמָה עֲשִׂית!"
וְכֵן כָּתַב הַרְמָב"ם:

"וְהַיָּאף הַיָּא הַדְּרַף לְאַהֲבַתּוֹ וְיִרְאָתּוֹ? בְּשַׁעָה שֶׁיִּתְבוֹנֵן הָאָדָם בְּמַעֲשָׂיו וּבְרוֹאָיו
הַנִּפְלְאִים הַגְּדוֹלִים, וְיִרְאָה מֵהֶם חֻכְמַתּוֹ שֶׁאֵין לָהּ עֶרְף וְלֹא קֶץ, מִיָּד הוּא
אוֹהֵב וּמְשַׁבַּח וּמְפָאֵר וּמְתַאֲוֶה תַּאֲוָה גְּדוֹלָה, לִידַע ה' הַגְּדוֹל. כְּמוֹ שֶׁאָמַר דָּוִד:
'צִמְאָה נַפְשִׁי לְאֱלֹקִים לְאֵל חַי'.
"וּכְשֶׁמִּחְשַׁב בְּדַבְרֵים הָאֵלּוּ עֲצָמָן, מִיָּד הוּא נִרְתַע לְאַחֲרָיו וְיוֹדַע שֶׁהוּא בְּרִיָּה

קטנה שפלה אפלה עומדת בדעה קלה מעוטה לפני תמים דעות. כמו שאמר דוד: 'כי אראה שמיה מעשה אצבעותיה... מה אנוש כי תזכרנו...' ולפי הדברים האלו אני מבאר כללים גדולים ממעשה רבון העולמים, כדי שיהיו פתח למבין לאהב את ה', כמו שאמרו חכמים בענין אהבה, שמתוך כך אתה מכיר את מי שאמר והיה העולם."

ככל שיתעמק האדם לחקר את נפלאות הטבע ויכיר את הכוחות שחנן ה' יתברך את ברואיו, ייטיב להבין את גדלות הבורא מחד ואת אפסותו של האדם מאידך. כל חכמת האדם, שכלו והשגיו הם כאין ואפס לעמת קצה חכמת הבורא כפי שהיא מתבטאת בעולם.

* * *

חלק חשוב נוסף, הוא השמירה על העולם והזהירות מלהשחיתו חלילה. אמרו חז"ל במדרש: "בשעה שברא הקדוש ברוך הוא את האדם הראשון, נטלו והחזירו על כל אילני גן עדן ואמר לו: ראה מעשי כמה נאים ומשבחם הן וכל מה שבראתי בשבילך בראתי. תן דעתך שלא תקלקל ותחריב את עולמי, שאם קלקלת אין מי שיתקן אחריך".

על האדם מוטלת אחריות לשמר על העולם ולקיים אותו בתבונה, תוך אזור בין זכותו וחובתו להשתמש בעולם לצרכיו - עבודת ה' ובין חובתו לשמר על העולם וכל המינים שברא בו ה', שלא ברא דבר אחד לבטלה.

* * *

בסדרת ספרים זו, נלמד מעט על העולם המפלא שסביבנו, הארצות והמדינות, האקלים וההיסטוריה, הסביבה והגאוגרפיה. נוסף ידע על פרטים מענינים הקשורים אליהם ואף נוסף ונדע על חשיבותם בהקשר היהודי ואף על פי התורה והחסידות.

כך זה, הראשון מתוך הששה, עוסק ביבשת אוסטרליה. אתם מזמנים להצטרף למסע המרתק, ולהבחין כיצד "ויבשת ידיו יצרו!"

קריאה מהנה ומאלפת
אחד הוצאה לאור

רפי גאוגרפי

ברוכים הבאים לאוסטרליה!
 אוסטרליה היא יבשת מעניינת במיוחד. מצד אחד, היבשת הקטנה ביותר. מצד שני - המדינה שמשתרעת כמעט על יבשת שלמה! וזה לא השיא היחיד שנשבר כאן באוסטרליה...
 אוסטרליה היבשת, כוללת את שטח המדינות אוסטרליה (עם טסמניה) גינאה החדשה, סראם ואיים קטנים רבים.
 היבשת מפרדת במספר ימים רדודים: ים אראפורה ומצר טורס מפרדים בין מרכז היבשת וגינאה החדשה, מצר בס מפריד בין מרכז היבשת וטסמניה.
 לפני שנתחיל להכיר את הדברים המרתקים שהם חלק בלתי נפרד מאוסטרליה, נספר לכם שהיבשת היא היבשת הדלילה ביותר מבחינת מספר התושבים לקילומטר רבוע, וגם, כאמור, היבשת הקטנה ביותר בשטחה. יש המתבלבלים בין מדינת אוסטרליה והיבשת, מפני שהמדינה מכסה את מרבית שטחה של היבשת. אך שטחי המדינה משתרעים מחוץ לשטחי היבשת, וחלקים מן היבשת אינם כלולים בשטחי המדינה.
 כך או כך, משעמם לא יהיה לנו פה...

בְּשֵׁת אוֹסְטְרַלְיָה

אנטי-דעיני

מאמץ יסודי לתחום

- שטח יבשת אוסטרליה הוא 8,560,000 קילומטר-רבוע. כן כן, מישהו מדד את זה...
 - אכלוסיתה של אוסטרליה מערכת פיום ב-38 מיליון בני אדם.
 - השם "אוסטרליה" נתן לאי הגדול לראשונה לפני כשלוש מאות שנה, מתוך הכנוי "הארץ הדרומית הבלתי ידועה".
 - ישנן פיום קהלות יהודיות בערים מלבורן, סידני, קנברה, אדלייד, פרת, בריזביין והופרט. הקהלה מונה כ-120,000 יהודים.
 - כ-83% מהיונקים, 89% מהזוחלים, 90% מהדגים ומהחרקים ו-93% מהדו-חיים שחיים ביבשת הם יחודיים לאוסטרליה בלבד!

אורי היסטורי

כמו כל מקום בעולם, אוסטרליה לא נולדה אתמול. הגדרת שטחי היבשת השתנו רבות במהלך העשורים האחרונים. בעבר היה מקבל לקרא בשם "אוסטרליה" לכל שטחי היבשת, כולל שטחי ניו זילנד, אף שניו זילנד מבחינה גאולוגית נמצאת ביבשת אחרת.

פיום מקבלת ההגדרה "אוסטרליה" עבור שטחי היבשת בלבד, ואלו הכנוי לאזור כלו הוא "מגאנסיה", שמשמעותו בלטינית: האיים הגדולים. "אוקיניה" היא כנויים של כל שטחי היבשה שבאוקינוס השקט, כולל ניו זילנד, שטחי יבשת אוסטרליה ואיים שונים.

מדינת אוסטרליה הוקמה בתור "מושבת ענשיון" - בית פלא גדול לאסירים בריטיים. האוסטרלים לא כל כך גאים בשרשים של ההורים שלהם...

חגיגת הזואולוגיה

שמעתם על המשג "בעלי חיים אנדמיים"?

בעלי חיים אנדמיים אלו בעלי חיים הנמצאים רק באזור מסוים בכדור הארץ. אוסטרליה היא מהממציגות בבעלי חיים כאלו! בדידותו של האי ורחוקו משאר היבשות שמרו עליו בעלי חיים מיוחדים ויחודיים.

יש משפחות שלמות שנמצאות רק ביבשת אוסטרליה! כאלו הם חיות הפיס ויונקי הביב. יש גם בעלי חיים מסכנים ומפחידים שנמצאים רק באוסטרליה: עכבישים ארסיים אימתניים, נחשי חנק ענקיים, "שדים טסמניים", ועוד...

בהמשך הספר נספר לכם על כמה בולטים מהם, ובראשם פמוכן הקנגורו, שהוא הסמל הלאומי של אוסטרליה.

יש עוד שני משגים שפדאי להפיר כבר עכשו:

הראשון - פאונה. פאונה מגדירה אכלוסיה של בעלי חיים שנמצאת במקום מסוים בזמן מסוים. הפאונה של אוסטרליה היא מהיחודיות בעולם: כ-83% מהיונקים, 89% מהזוחלים, 90% מהדגים ומהחרקים ו-93% מהדו-חיים שחיים ביבשת הם אנדמיים לאוסטרליה!

השני - פלורה. ואת זה אשאיר לחגיגת להסביר, מיד אחר...

אז מה מביאים לטיול באוסטרליה? סודר? מעיל? אולי מזגן ניד?... האקלים האוסטרלי הוא ממש אטרקציה למטיילים ומהגרים חדשים, בעקר למגיעים מצפון אירופה, זאת מכיון שמזג האוויר אינו קיצוני בדרך כלל.

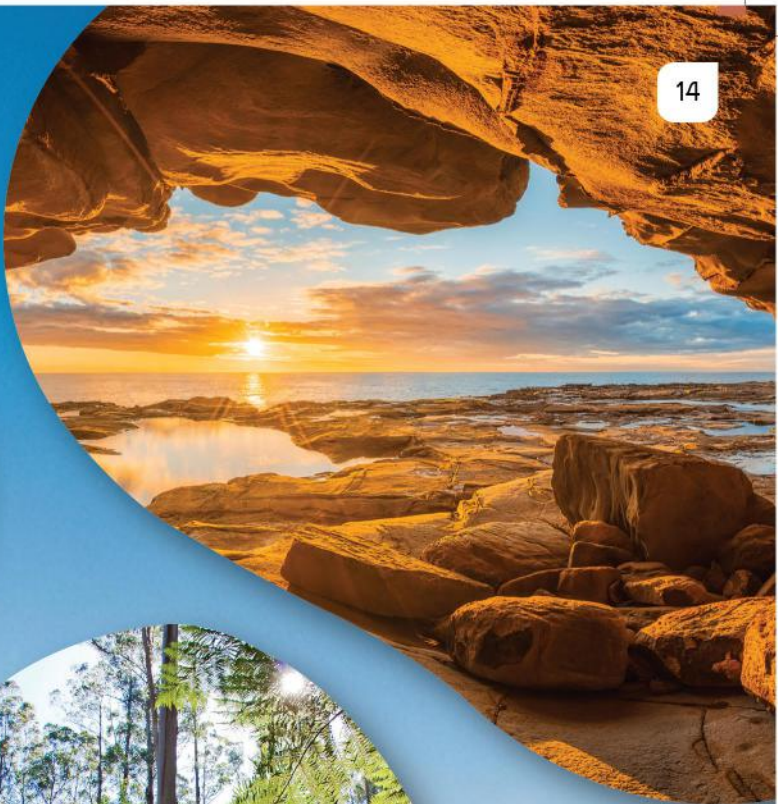
העונות הפוכות מהעונות בארץ, כאשר תמוז-אב הם חדשי החורף וכסלו-טבת הם חדשי הקיץ.

ברב חלקי המדינה הטמפרטורות דומות לישראל כאשר בצפון המדינה חם כל ימות השנה ובדרומה קר מהרגיל.

אוסטרליה מצטיינת גם בפלורה שלה. מה זה פלורה? זה כמו הפאונה שבבעלי החיים, אבל בצמחים. זאת אומרת: כל הצמחים שנמצאים במקום מסוים ובזמן מסוים. בהמשך הספר אספר לכם על כמה עצים וצמחים היחודיים לאוסטרליה, ומסיעים גם לאקלים שלה!

שולפית האקליפס

פֶּבֶט יְהוּדִי עִם סֵבֵטָא

בְּמִשָּׁךְ שָׁנִים רַבּוֹת הָיְתָה אוֹסְטְרָלְיָה יַעַד מְעֻדָּף לְהִגְרָה יְהוּדִית, גַּם בְּגִלְל הַבְּרִיחָה מִהֶאֱנְטִישְׁמִיּוֹת מְמֻנָּה סָבְלוּ בְּאִירוֹפָּה, וְגַם מִסָּבָה פְּלִכִית שֶׁהַחֲלָה עִם "הַבְּהֵלָה לְזָהָב" (עֵרָה בְּהַמְשָׁךְ הַסֶּפֶר) שֶׁהַחֲלָה לִפְנֵי כְּמֵאֲתַיִם שָׁנָה וְתַרְמִיָּה רַבּוֹת לְכַלְפֵּלֶת הַמְּדִינָה שְׂרָק צְמָחָה מֵאֵז.

בְּמִשָּׁךְ הַשָּׁנִים הִגְרוּ לְאוֹסְטְרָלְיָה יְהוּדִים מְמֻזְרָח אִירוֹפָּה, וְכֵן מִבְּרִיטַנְיָה וְאִירְלַנְד שְׂמָחוּ יָצְאוּ בְּאִפְסוֹן כְּלָלִי גָּלִי הִגְרָה גְּדוֹלִים לְאוֹסְטְרָלְיָה, וּבִינֵיהֶם גַּם יְהוּדִים. לִפְנֵי הַשּׁוֹאָה, בְּמַהְלָכָה וּלְאַחֲרֶיהָ הִגְרוּ יְהוּדִים רַבִּים מֵאִירוֹפָּה לְאוֹסְטְרָלְיָה, וְכִיוּם אֵלוּ מֵהַיּוֹם כ־50 אַחוּזִים מִבְּנֵי הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית בְּאוֹסְטְרָלְיָה. בְּשָׁנוֹת הַמָּמִים הִגְרוּ לְאוֹסְטְרָלְיָה רַבִּים מִיְהוּדֵי דְרוֹם אֶפְרַיִקָה שֶׁחֲשָׁשׁוּ מִפְּנֵי הַתְּעַרְעָרוֹת הַמְּשֻׁטָּר בְּמְדִינַתָם בְּאוֹתָהּ תְּקוּפָה.

הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית בְּאוֹסְטְרָלְיָה הִיא הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית הַגְּדוֹלָה בְּיֹתֵר בְּאֻזְרֵי אוֹקְיַנְיָה, וְהַשְּׁלִישִׁית בְּגִדְלָה בְּאַסְיָה (אַחֲרֵי יִשְׂרָאֵל וְרוֹסְיָה). הַקְּהֵלָה מִתְנַהֶלֶת כְּמַעַט לְגַמְרֵי פְּקָהֶלָה אַחַת עִם הַקְּהֵלָה הַיְהוּדִית בְּנִיּוֹ זִילְנָד בְּגִלְל הַקְּרָבָה הַגְּאוֹגְרָפִית.

בּוֹסֵר הַשָּׂפֵל עִם סָבָא

בְּהִלְכָה דְנִים לְגַבֵּי בְּשׂוֹר הַמִּיבָּא מֵאוֹסְטְרָלְיָה לְאַפְרִיקָה וְהַקָּפָא מִיַּד לְאַחַר הַשְּׁחִיטָה, הָאֵם הוּא מְתָר בְּאַכִּילָה לְמֵרוֹת שְׁעָבְרוּ יוֹתֵר מְשֻׁלוּשָׁה יָמִים לְאַחַר הַשְּׁחִיטָה וְעַדִּינוּ לֹא נִמְלַח הַבְּשָׂר. לֹא מְדַבֵּר עַל בְּשׂוֹר אָמוֹ (עֵרֶךְ בְּהַמְשָׁךְ הַסֵּפֶר) שְׁנֵאֵכֵל עַל יְדֵי הַמְּקוֹמוּיִים, אֲלֵא עַל בְּשׂוֹר בְּקָר כָּשֶׁר, אֲךָ לֹא הֵיְתָה אֶפְשָׁרוֹת לְמַלַּח אוֹתוֹ כִּהְגֹן בַּמְּקוֹם הַשְּׁחִיטָה...

שְׂאֵלָה הַלְּכָתִית נוֹסֶפֶת שְׁעוֹרָרָה אוֹסְטְרָלְיָה הִיא לְגַבֵּי זְמַנֵּי קִבְלַת הַשֶּׁבֶת בָּהּ, הָאֵם הֵם לְפָנֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל אוֹ אַחֲרֵי אֶרְצוֹת הַבְּרִית. הַשְּׂאֵלָה הַתְּעוֹרָרָה רַק לְפָנֵי כְּמֵאֵתִים שָׁנָה, כְּשֶׁהִגִּיעוּ הַיְהוּדִים הָרֵאשׁוֹנִים לְמְקוֹם יַחַד עִם הַתּוֹשְׁבִים הָרֵאשׁוֹנִים מֵאִירוּפָּה.

שְׂאֵלָה נוֹסֶפֶת הִיא לְגַבֵּי הַזְּכָרָת הַגְּשָׁמִים, הָאֵם הִיא לְפִי הַזְּמַן בּוֹ זְקוּקִים תּוֹשְׁבֵי אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל לְגֶשֶׁם, אוֹ לְפִי הַמְּקוֹם עֲצָמוֹ - שְׁעוֹנוֹת הַקִּיץ וְהַחֲרֹף בּוֹ הַפּוֹכוֹת מֵאֶרֶץ יִשְׂרָאֵל.

שׁוֹקֵי הַתְּכֵי פְּסִים:

סְקוֹרְנָתִים!

